

НОВЕ ЖИТТЯ СТАРОВИННОГО «АРСЕНАЛУ»

Машталір В.В., засл. винахідник України

(Кадровий центр Збройних Сил України)

В роботі висвітлено деякі аспекти створення Національного культурно-мистецького та музейного комплексу «Мистецький арсенал».

Будівлі музейного комплексу «Мистецький арсенал» розташовані у Києві на території Старої Печерської фортеці, на перетині вулиць Лаврської і Цитадельної.

Окремо слід зазначити, що Арсенал – це перша класицистична споруда в Києві. Однак, заокруглені роги будинку, характер ніш у порталах, окремі віконні лиштви на західному фасаді нагадують добу зникаючого бароко [1].

Концептуальні засади створення та функціонування Комплексу «Мистецький арсенал» були ініційовані Президентом України Віктором Ющенком з метою створення культурно-мистецького та музейного Комплексу європейського рівня [2]

Зараз, коли Арсенал перетворився на Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал», він служить мирним цілям, дозволяючи людям отримати уявлення про сучасний творчий потенціал України.

Метою даної статті є висвітлення певних аспектів створення Національного культурно-мистецького та музейного комплексу «Мистецький арсенал», його історичної та культурної спадщини. У будівлі цього київського музею цікава історія. Будувався Арсенал на міс-

ці Вознесеньського жіночого монастиря, споруди якого після закриття у 1712 році використовували як артилерійський цейхгауз, з 1768 року – як “гарматний двір”, де ремонтували або виготовляли гармати, артилерійське спорядження тощо [3].

В 1797 року військове керівництво уклало контракт із київським купцем Григоренком, який зобов'язався розібрати Вознесеньську церкву і побудувати споруду Арсеналу. Будівництво Арсеналу завершили через 5 років за Павла I, який виділив на нього великі кошти. Після завершення будівництва, 25 травня 1803 року, Арсенал передано під командування генерал-майора артилерії Полетаєва [4].

Виробничі приміщення Арсеналу розміщувалися таким чином: на першому поверсі були майстерні, вартівня та команда чергового офіцера, на другому майстерні, канцелярія управління, контора, креслярня. Тут виробляли і ремонтували гармати (єдинороги, мортири), спорядження до них, лафети, дроги для мортир, підмортирні станки, а також гранати, бомби, ядра, картеч, кінську зброю, холодну зброю, кулі різного калібру.

Кількість майстерень та їхня спеціалізація часто змінювалися залежно від вимог виробництва. Загальна кількість

робітників на Арсеналі постійно зростала. Арсенал виконував також функції сховища зброї. Тільки у 1817 році тут налічувалося 46 тис. нових рушниць, 2 тис. палахів, 3,5 тис. тесаків тощо.

Під час війни споруда мала слугувати оборонним цілям; тут можна було розмістити під час облоги гарнізон із 2 тис. осіб і понад 2 тис. пудів пороху в бочках. До останнього часу Арсенал використовувався як промисловий будинок. Ця велика для свого часу споруда сьогодні відіграє важливу містобудівну роль у забудові заповідної території Старої Києво-Печерської фортеці [5].

На сьогоднішній день “Мистецький арсенал” бачиться як вікно в Україну для світу і вікно у світ для України.

Культурно-мистецький та музейний комплекс “Мистецький арсенал” створювався згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.03.2005 року № 49-р, яким передбачено розташування на базі майнового комплексу військового містечка № 5 (м. Київ, вул. Січневого повстання, 28-30) низки об’єктів культурно-мистецького спрямування, зокрема музейного комплексу.

Двадцять другого травня 2005 року наказом Міністерства культури і туризму України за № 232 створено Державне підприємство “Мистецький арсенал”, яке згідно з наказом Міністерства культури і туризму України від 18 грудня 2006 року № 1146/16-06 отримало назву «Культурно-мистецький та музейний комплекс “Мистецький арсенал”» та згідно Статуту визначено спеціальним органом управління із забезпечення створення Комплексу.

Пріоритетними напрямками діяльності комплексу “Мистецький арсенал”

є відновлення цілісності культурного простору України, зменшення розриву між культурною традицією та повсякденними культурними практиками суспільства, створення умов для проведення активного і змістовного дозвілля на території Комплексу. “Мистецький арсенал” стає улюбленим місцем сімейного відпочинку, сприяє облагородженню та благоустрою історичного центру міста Києва шляхом створення сучасного архітектурного комплексу, формування бази для надійного і взаємовигідного партнерства між державним і недержавними секторами культури, створення нових робочих місць для кваліфікованих представників культурно-мистецької сфери, розроблення найефективнішої моделі використання культурних ресурсів Києва і України та творення на їх основі символічного капіталу нації.

У 2007 року комплекс “Мистецький арсенал” відкрився для відвідувачів. Ще кілька років Комплекс перебував в стані реконструкції та будівництва, але вже почав діяти в іншому форматі. Дотепер “закрита зона” в історичному центрі Києва відкрилась для мистецького експерименту, діалогу, пошуку та творчості.

Цей національний культурно-мистецький та музейний комплекс розділений на три рівні.

Перший – інтерактивний. Він якнайкраще підійде тим, хто хоче отримати максимум вражень за короткий час. На мультимедійних екранах кожен може вибрати та переглянути ту інформацію, яка його цікавить.

Другий рівень призначений для розміщення експозицій різних музеїв України. У Мистецького Арсеналу є і власні фонди – це близько 17 000 примірників старовинних зразків скульптури та ке-

раміки, які були знайдені під час проведення археологічних розкопок на місці будівництва. Частиною фондів є і предмети мистецтва, подаровані Арсеналу художниками, які виставляли свої роботи в цій галереї.

На третьому рівні зберігаються експонати закритого фонду, сюди входить і величезна колекція писанок – розмальованих великодніх яєць, яких налічується більше 1 000 [6, 7].

«Мистецький арсенал» – це новий мистецький майданчик, відкритий для імпровізацій та імпрез, який ще не є заангажований жодним мистецьким проектом і обумовлений лише стінами старого Арсеналу. “Мистецький арсенал” став не просто ще одним музеєм. Він є найкращим музейним комплексом, щонайменше, у Східній Європі, який разом із Лаврою та сусідніми музеями створює нове культурне обличчя Києва. Основними напрямками роботи Мистецького арсеналу є комплектація й збереження фондів, експозиційно-виставкова діяльність та інформаційно-аналітична робота.

28 квітня 2011 року указом Президента України В.Ф. Януковича утворена Рада з питань розвитку Національного культурно-мистецького та музейного комплексу “Мистецький арсенал” як консультативно-дорадчий орган при Президентові України.

Музей активно співпрацює з українськими та зарубіжними музеями, залучає до роботи представників науки,

займається культурно-просвітницькою діяльністю.

У зв'язку з підготовкою до чемпіонату з футболу «Євро-2012» Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал» у складі Київської фортеці, а також разом із її земляними укріпленнями та Києво-Печерською лаврою будуть перетворені на туристичний об'єкт з унікальною експозицією, рекреаційними зонами, мережею готелів, ресторанів, кафе, магазинів з продажу сувенірів. Таким чином, старовинний Арсенал стане популярним місцем відвідування гостями древнього міста. Це може бути якнайкращим його застосуванням за всю багатовікову історію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Київ та його околиці в історії і пам'ятках, – К., 1926.
2. Указ Президента України № 415/2006 від 22 травня 2006 року «Про культурно-мистецького та музейного центр «Мистецький арсенал»».
3. Галайчук А.М., Воронцов И.Н. Киев. Страницы мемориальной летописи. – К., 1983, с. 28.
4. Киевская крепость XVIII-XIX вв. – К.: Национальный Киево-Печерский историко-культурный заповедник, 1997. – 195 с.
5. Нариси історії архітектури Української РСР (радянський період). – К., 1963, с. 63-64.
6. Архітектура Радянської України за 40 років. – К., 1957, с. 22-23.
7. Будова соціалістичного Києва. – К., 1932, с. 93-97.

Махталір В.В. Новая жизнь старинного «Арсенала». В работе отражены некоторые аспекты создания Национального культурно-художественного и музейного комплекса «Мистецький арсенал».

Mashtalir V.V. New life of age-old «Arsenal». In work some aspects of creation of the National cultural and art museum complex “The Artistic arsenal” is in-process reflected”.